

SUUREN VALIOKUNNAN LAUSUNTO 6/2011 vp

Monivuotisten rahoituskehysten 2014-2020 valmistelu

Valtioneuvostolle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan puhemies on 7 päivänä lokakuuta 2011 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän (U 40/2011 vp) käsiteltäväksi suureen valiokuntaan ja samalla määrännyt, että valtiovarainvaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa suuralle valiokunnalle. Lisäksi suuri valiokunta on 7 päivänä lokakuuta 2011 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän mahdollisia toimenpiteitä varten ulkoasiainvaliokuntaan, hallintovaliokuntaan, maa- ja metsätalousvaliokuntaan, sivistysvaliokuntaan, talousvaliokuntaan, tulevaisuusvaliokuntaan ja ympäristövaliokuntaan.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valiokunnan työjaostossa.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- Euroopan parlamentin jäsenet Carl Haglund, Liisa Jaakonsaari ja Riikka Manner
- EU-yksikön päällikkö Martti Anttinen, valtiovarainministeriö
- maatalousneuvos Kari Valonen, maa- ja metsätalousministeriö
- aluekehitysjohtaja Kaisa-Leena Lintilä, työ- ja elinkeinoministeriö

- johtaja Teija Tiilikainen, Ulkopoliittinen instituutti
- professori Timo Korkeamäki, Hanken
- tutkimuspäällikkö Johan Åberg, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto ry
- asiantuntija Janica Ylikarjula, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- pääekonomisti Olli Koski, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- tutkimusjohtaja Markku Kotilainen, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos (ETLA)
- VTT, dosentti, johtaja Jaakko Kiander, Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen.

Lisäksi valiokunta on saanut kirjalliset asiantuntijalausunnot seuraavasti: Akava ry, Veronmaksajain Keskusliitto ry, Svenska Lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f., Suomen Yrittäjät sekä Suomen pysyvä edustaja Jan Store.

Viitetiedot

Suuri valiokunta on 25. marraskuuta 2011 mennessä saanut asiasta U 40/2011 vp lausunnon sivistysvaliokunnalta (SiVL 10/2011 vp), tulevaisuusvaliokunnalta (TuVL 2/2011 vp) sekä maa- ja metsätalousvaliokunnalta (MmVL 13/2011 vp). Erikoisvaliokuntien lausunnot on otettu tämän lausunnon liitteiksi.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Komission ehdotukset

Euroopan komissio antoi kesäkuussa 2011 ehdotuskokonaisuuden Euroopan unionin monivuotiseksi rahoituskehikseksi vuosille 2014—2020. Komissio ehdottaa modernisoitua, innovatiivista, yksinkertaistettua ja läpinäkyvämpää budjettia, joka keskittyy eurooppalaisen lisäarvon luomiseen sekä Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden saavuttamiseen. Kesäkuun kokonaisuus sisältää ehdotuksen rahoituskehysasetukseksi, ehdotuksen toimielinten väliseksi sopimukseksi budjetti yhteistyöstä, ehdotuksen omia varoja koskevaksi päätökseksi sekä näitä selittävän tiedonannon "Eurooppa 2020 -strategiaa tukeva talousarvio".

Syksyllä 2011 ehdotuskokonaisuuden yksityiskohdat ovat täydentyneet eri politiikanaloja koskevilla lainsäädäntöehdotuksilla. Keskeisimmät näistä ovat ehdotus yhteisen maatalouspolitiikan uudistamisesta (E 87/2011 vp) ja ehdotus komission koheesiopolitiikaksi ohjelmakaudelle 2014—2020 (E 85/2011 vp). Komissio on myös antanut EU:n omien varojen järjestelmään liittyvän finanssitransaktioveroa koskevan ehdotuksen (U 49/2011 vp) ja täsmentänyt omia varoja koskevia esityksiään useilla säädösehdotuksilla. Muita kokonaisuuteen liittyviä ehdotuksia, joista valtioneuvosto on 2. päivänä joulukuuta 2012 mennessä toimittanut perustuslain 96 §:n tai 97 §:n mukaisen kirjelmän, ovat ehdotukset Euroopan globalisaatiorahastosta (E 86/2011 vp), sosiaalisia muutoksia ja innovaatioita koskeva Euroopan unionin ohjelma (E 84/2011 vp) sekä esitykset Verkkojen Eurooppa -välineen (Connecting Europe Facility) perustamisesta (E 104/2011 vp) ja hankejoukkolainojen pilotointivaiheesta (U 52/2011 vp). Muita rahoituskehyksiin liittyviä ehdotuksia ovat ulkosuhdeinstrumentit (naapuruus, kehitysyhteistyö, laajentuminen), sisä- ja oikeusasioiden rahoitusvälineet, Euroopan unionin tutkimuksen ja innovaatioiden puiteohjelma "Horizon 2020" sekä EU:n solidaarisuusrahastoa koskeva esitys.

Ehdotuskokonaisuudella komissio pyrkii uudistamaan monia politiikkaohjelmia ja muutta-

maan EU:n rahoitusrakennetta. Komissio haluaa lisätä sellaisten menojen osuutta EU:n budjetissa, joilla voidaan parantaa EU:n reaalista kilpailukykyä pitkällä aikavälillä. Rahoituskehys ehdotuksen keskeisinä aloina painottuvat tutkimuksen ja innovaatioiden ohella liikenne, energia, ympäristö sekä ilmasto. Muina painopistealoina mainitaan mm. koulutus ja kulttuuri, EU:n ulkorajojen turvaaminen sekä EU:n eteläisten ja itäisten naapurimaiden tukeminen. Perinteisten EU-politiikkojen määrärahat vähenisivät. Koheesipolitiikan menot pienenisivät heti kehyskauden alusta yli 5 prosenttia, jonka jälkeen ne pysyivät ennallaan. Maatalousmenot pienenisivät tasaisesti koko kehyskauden ajan yhteensä 9 prosenttia. Sekä koheesio- että maatalousmenojen osuus kehyskauden päättyessä olisi kumpainenkin noin 33 prosenttia EU-budjetista.

Komission ehdotus kasvattaisi EU:n menoja. Meneillään olevaan rahoituskehikseen verrattuna menojen kasvu on komission ehdotuksen mukaan 31 miljardia euroa eli noin 3,2 prosenttia. Rahoituskaudeksi 2013—2020 ehdotettu maksusitoumusmäärärahojen kokonaismäärä on 1 025 miljardia euroa (1,05 prosenttia suhteessa EU:n yhteenlaskettuun bruttokansantuloon) ja maksu-määrärahojen kokonaismäärä 972,2 miljardia euroa. Tämän lisäksi komission ehdotukseen sisältyy useita rahoituskehyksen ulkopuolisia erityisrahoitusvälineitä, joita varten ehdotetaan yhteensä vajaat 50 miljardia euroa. Nämä budjetin ulkopuoliset rahastot lisäisivät komission omaa liikkumavaraa 7-vuotisen budjettikehyksen sisällä, ja ne myös kasvattaisivat komission ehdotusta maksusitoumusmäärärahoina 1083 miljardiin euroon. Tällöin menojen kokonaistasoksi tosiasiallisesti tulisi 1,11 prosenttia EU:n yhteenlasketusta bruttokansantulosta.

Komission asiakirjat sisältävät myös ehdotukset budjetin tulopuolesta, omista varoista. Komissio haluaa vahvistaa EU:n tulopohjaa. Komissio ehdottaa, että EU:lle luotaisiin vuoteen 2018 mennessä uusia omia varoja. Näitä olisivat uudistettu ALV-maksu ja rahoitussektorin

transaktiovero. Komission tavoite on, että vuonna 2020 ALV-resurssien osuus EU-tuloista olisi 18,1 prosenttia ja rahoitussektorin transaktioveron osuus 22,7 prosenttia. Bruttokansantulopohjaisen maksun osuus alenisi noin 74 prosentista 40 prosenttiin. Perinteisten omien varjojen (tullit) osuus säilyisi suunnilleen ennallaan.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto katsoo, että EU:n seuraavan rahoituskehityksen on heijastettava sekä julkisen talouden vaikeaa tilannetta että tarvetta vahvistaa talouskasvun ja työllisyyden edellytyksiä. EU:n budjetin kokoa ei voida merkittävästi kasvattaa tilanteessa, jossa jäsenvaltiot joutuvat sopeuttamaan kansallisia budjettejaan. Nettomaksajana Suomi kannattaa kurinalaista rahoituskehityksen tasoa. Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti komission esityksiin rahoituskehityksen ulkopuolisista erityisrahoitusvälineistä. Niitä tulisi olla vain hyvin perustelluissa tapauksissa.

Budjetin painopisteiden osalta valtioneuvosto pitää hyvänä, että Eurooppa 2020 -strategian painotukset näkyvät komission ehdotuksessa, ja

kannattaa talousarvion modernisointipyrkimyksiä. Koulutus-, tutkimus- ja innovaatiotoimintaa tukemalla voidaan tukea eurooppalaisen elinkeinorakenteen uudistamista, edistää yhteis-eurooppalaista tutkimusta ja innovaatiotoimintaa sekä vahvistaa koko EU:n kilpailukykyä.

Valtioneuvosto toteaa, että EU:n talousarvion rahoitusjärjestelmän eli omien varojen järjestelmän tulee olla yksinkertainen, läpinäkyvä ja oikeudenmukainen ja sen tulee tarjota riittävät ja vakaat resurssit. Jäsenvaltioiden maksu-aseman tulisi perustua näiden varallisuustasoon. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että neuvottelujen poistamiseksi jatketaan. Valtioneuvosto on valmis tarkastelemaan komission esityksiä uusiksi omiksi varoiksi. Tältä osin valtioneuvosto viittaa hallitusohjelmaan, jonka mukaan Suomi kiirehtii kansainvälisen rahoitusmarkkinaveron käyttöönottoa maantieteellisesti mahdollisimman kattavasti. Valtioneuvosto on täsmentänyt kantojaan kirjelmässään (U 49/2011 vp) eduskunnalle ehdotuksesta neuvoston direktiiviksi yhteisestä transaktioverojärjestelmästä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Nyt käsiteltävänä oleva valtioneuvoston U-kirjelmä (U 40/2011 vp) sisältää valtioneuvoston 51 keskeisintä neuvottelutavoitetta komission kesäkuussa 2011 hyväksymään rahoituskehityspakettiin. Lisäksi valtioneuvosto on tuonut eduskunnan käsiteltäväksi useita sektorikohtaisia esityksiä komission täydennettyä neuvottelupohjaa syksyn 2011 mittaan lukuisilla lainsäädäntöehdotuksilla.

Suuren valiokunnan lausunto keskittyy valtioneuvoston U-kirjelmään (U 40/2011 vp). Tämän lausunnon tarkoituksena on valtioneuvoston yleinen ohjeistaminen ennen varsinaisen neuvotteluprosessin käynnistymistä Tanskan pu-

heenjohtajuuskaudella Euroopan unionin neuvostossa ja myös neuvoston ja Euroopan parlamentin välillä. Suuri valiokunta ja erikoisvaliokunnat tulevat jatkossa ottamaan erikseen kantaa rahoituskehitysehdotuspaketin yksityiskohtiin ja sektorikohtaiseen lainsäädäntöön.

Neuvottelutavoitteiden johdonmukaisuus

Suuri valiokunta uudistaa aikaisemmat arvionsa siitä, että Suomen esittämien kantojen johdonmukaisuus läpi neuvotteluprosessin tulee olemaan edellytyksenä Suomen tavoitteiden saavuttamiselle (SuVL 13/2010 vp).

Suuren valiokunnan saaman selvityksen mukaan kaikkien keskeisten neuvotteluelementtien pitäisi olla pöydällä Tanskan puheenjohtajuuskauden alkaessa 1.1.2012. Tanskan tavoitteena

on saattaa tekninen valmistelutyö mahdollisimman pitkälle rahoituskehysten kokonaisuuden ja rahoituskysymysten osalta ennen kesäkuussa 2012 järjestettävää Eurooppa-neuvostoa. Arvio on, että rahoituskehyksistä pyritään saavuttamaan yhteisymmärrys Euroopan parlamentin kanssa ennen vuoden 2012 loppua. Tämä merkitsee varsin intensiivisiä neuvotteluja läpi Tanskan puheenjohtajuuskauden. Tällöin tarvitaan sekä valtioneuvostolta että eduskunnalta valmiutta tämentää Suomen kantoja varsin nopealla aikataululla neuvotteluiden etenemisen vaatimassa tahdissa, mieluiten riittävää etunojaa tarjoten. Samalla on varmistettava neuvottelutilanteen kokonaiskuvan hallinta.

Suuri valiokunta toteaa, että komission rahoituskehyksiin liittyvien lainsäädäntöesitysten käsittely hajaantuu valtioneuvostossa useisiin ministeriöihin ja eduskunnan erikoisvaliokuntiin. Myös käsittely neuvoston valmisteluelimissä ja neuvostoissa hajaantuu kahtaalle. Rahoituskehysten kokonaisuutta ja rahoituskysymyksiä tullaan käsittelemään neuvoston työjärjestyksen mukaisesti puheenjohtajan tukiryhmässä, Coreper II:ssä ja yleisten asioiden neuvostossa. Lisäksi komission antamien lainsäädäntöehdotusten, sisältöä tullaan käsittelemään asian sisällön mukaan määräytyvissä valmisteluelimissä ja neuvostokokoonpanoissa. Valiokunta katsoo, että näiden kahden prosessin limittäinen eteneminen, rahoitus- ja sisältökysymysten oikea identifiointi ja Suomen toiminnan johdonmukaisuuden varmistaminen ovat merkittäviä kysymyksiä.

Suuri valiokunta arvioi, että oman haasteensa kokonaiskuvan hahmottamisessa tuo koheesiopolitiikan ja yhteisen maatalouspolitiikan sisältökysymysten käsittely yhteispäätösmenttelystä rinnakkain rahoituskehysneuvottelujen kanssa. Huomioitava on myös, että SEUT 312 artiklan mukaan rahoituskehysten voimaantulon edellytyksenä on jäsenvaltioiden yksimielisyyden lisäksi Euroopan parlamentin hyväksyntä. Tämä antaa Euroopan parlamentille strategisesti varsin vahvan neuvotteluaseman, vaikka Lissabonin sopimus ei muodollisesti anna parlamentille

roolia osallistua rahoituskehysneuvotteluihin (SuVL 13/2010 vp).

Suuri valiokunta painottaa, etteivät Suomen kannat voi muodostua ainoastaan sektorikantojen summana, vaan valtioneuvostolla on oltava valmius tarkastella kokonaisuutta erityisesti rahoituskehysten kokonaistason ja Suomen nettomaksuaseman näkökulmasta. Kokonaiskuvan hallinnan mahdollistamiseksi valiokunta edellyttää, että eduskunnalle annetaan oikea-aikaisesti perustuslain 96 ja 97 §:n mukaiset tiedot asian jatkokäsittelystä EU:n toimielimissä sektorikohtaisten esitysten lisäksi myös tästä laajemmasta, kokonaiskuvaa koskevasta näkökulmasta.

Keskeiset neuvottelukysymykset

Rahoituskehysten taso ja menorakenne. Suuri valiokunta katsoo, että Suomen valtiontalouden kannalta rahoituskehysneuvottelujen keskeisin asia on seuraavan rahoituskehyskauden menojen kokonaistaso. Valtioneuvoston tapaan valiokunta pitää keskeisenä sitä, ettei EU-budjetin kokonaistasoa merkittävästi kasvateta: neuvottelujen lopputuloksena tulee olla kurinalainen rahoituskehysten taso. Rahoituskehysten on heijastettava julkisen talouden vaikeaa tilannetta ja niitä vakauttamistoimia, joita jäsenvaltiot toteuttavat alijäämän ja velan saattamiseksi kestävämmälle uralle. Valiokunta katsoo lisäksi, että valtioneuvostolla tulee olla valmius menojen vähentämiseen painopistealueita lukuun ottamatta.

Suuri valiokunta arvioi, että maltillinen budjettikehys pakottaa tehostamaan ohjelmien toimenpanoa ja karsimaan hallinnollisia menoja. Valiokunta kiinnittää huomiota komission ehdotukseen vähentää asteittain 5% toimielinten henkilöstöstä vuosina 2013–2018. Tämä on yksi mahdollisuus rajoittaa hallintomenojen kasvua, mitä valiokunta pitää välttämättömänä.

Suuri valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että komission ehdotus sisältää runsaasti muutoksia menorakenteeseen. Valiokunta yhtyy valtioneuvoston arvioon siitä, että osa muutoksista on monimutkaisia ja läpinäkyvyyttä vähentäviä. Tällaisia ovat erityisesti lukuisat esitykseen si-

sältyvät rahoituskehysten ulkopuoliset erityisrahoitusvälineet, joihin on tarkoitus kanavoida varsin suuria summia. Valiokunta pitää valtioneuvoston varsin varauksellista suhtautumista erityisrahoitusvälineisiin perusteltuna. Erityisrahoitusvälineitä kaavaillaan moniin hyviin tarkoituksiin, jotka periaatteessa voitaisiin kuitenkin kattaa myös normaalilla budjettimenettelyllä.

Suuri valiokunta toteaa, että yhtenäisyyden ja talousarvion totuudenmukaisuuden periaatteen mukaisesti tulisi pyrkiä siihen, että kaikki menot rahoitetaan EU:n rahoituskehysten ja talousarvion sisältä. Erityisrahoitusvälineiden osalta riskinä on myös jäsenvaltioiden heikentyvä kontrolli. Valiokunta korostaa, että menorakenteen osalta ei tule päätyä ratkaisuihin, jotka hämärtävät rahoituksen käytön vastuusuhteita ja heikentävät läpinäkyvyyttä ja rahoituksen demokraattista oikeutusta.

Rahoituskehykset talouskasvun ja kilpailukyvyn tukena. Suuri valiokunta pitää selvänä, etteivät rahoituskehykset yksin ratkaise Euroopan kilpailukyvyn ongelmia tulevina vuosina. On kuitenkin välttämätöntä, että rahoituskehys luo omalta osaltaan nykyistä rahoituskehystä parempia edellytyksiä EU:n alueella kestävän kasvun, kilpailukyvyn ja työllisyyden vahvistamiseen. Niin ikään on tärkeä panostaa toimiin, joilla edistetään energia- ja ilmastotavoitteiden toteuttamista (SuVL 13/2010 vp).

Suuri valiokunta toteaa, että rahoituskehyseshdotus vastaa kohtuullisen hyvin Eurooppa 2020 -strategian tavoitteita ja suuntaa myös rahoitusta enemmän EU-lisäarvoa tuottaviin kohteisiin. Valiokunta katsoo, että kilpailukykyä edistävillä toimilla, kuten koulutus-, tutkimus- ja innovaatiotoiminnan tukemisella, voidaan luoda tarvittavaa EU-lisäarvoa kansallisia toimia täydentämään. Rahoituskehyseshdotuksen linjauksia budjetin painopisteistä voidaankin pitää oikeansuuntaisina. Myös sivistysvaliokunta ja tulevaisuusvaliokunta pitävät tärkeänä, että tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan osuutta lisätään. Rahoituksen jakamisessa tulee korostaa avointa kilpailua ja laatukriteereitä. Samalla on

varmistettava kasvavien panostusten tuloksellisuus. On muistettava, että budjettimenojen käyttö voi parhaimmillaankin vain tukea politiikan toteuttamista. Olennaista kaikilla EU:n politiikkasektoreilla on se, että politiikan sisältö, sitä koskeva päätöksenteko ja valvonta ovat asianmukaisia (SuVL 7/2010 vp).

Yhteinen maatalouspolitiikka. Komission esitys perustuu periaatteeseen maataloustuotannon jatkumisesta ja ruokaturvan ylläpitämisestä kaikkialla EU:n alueella. Suuri valiokunta pitää tätä lähtökohtaa hyvänä pohjana jatkotyölle. Valiokunta pitää myös komission tavoitteita luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja ilmastotoimenpiteistä sekä tasapainoisesta alueellisesta kehityksestä oikeansuuntaisina.

Suuren valiokunnan saaman selvityksen mukaan yhteisen maatalouspolitiikan osalta tärkeitä neuvottelukysymyksiä ovat komission I pilaria (suorat tuet ja markkinatoimet) koskevat esitykset tukierojen asteittaisesta tasaamisesta ja siirtymisestä kohti alueellista tasatukimallia. II pilarin (maaseudun kehittäminen) osalta komissio puolestaan esittää maaseudun kehittämiseen käytettävien varojen osittaista uudelleen jakamista jäsenvaltioiden välillä. Varojen yksityiskohtaisesta jaosta ei ole vielä selvyyttä. Muita keskeisiä neuvottelulinjoja ovat I ja II pilarien välinen painotus, tuotantosidonnaisten tukien maksamisen mahdollisuudet vuoden 2013 jälkeen ja ehdot maataloustukien viherryttämiseksi. On myös huomattava, että EU-tukien muutokset voivat heijastua Suomen kansallisiin tukiihin. Suuri valiokunta katsoo maa- ja metsätalousvaliokunnan tavoin, että Suomen liittymissopimuksen 141 ja 142 artiklan mukaiset tuet tulee turvata myös rahoituskehyskaudella 2014–2020.

Suuri valiokunta toteaa, että yksi keskeisempiä kysymyksiä neuvotteluissa Suomen maatalouden kannalta on komission II pilaria koskevat esitykset. Valiokunta painottaa, että maaseudun kehittämisrahasto on Suomelle erittäin tärkeä ja sen osalta tavoitteeksi on asetettava se, että Suomen suhteellinen osuus pysyy vähintään ennallaan. Valiokunta katsoo, että tämä kanta on

perusteltu maamme epäsuotuisten luonnonolosuhteiden, kilpailukykyisen ruokahuollon turvaamisen ja ruokaturvallisuuden vuoksi. On huomattava, että tällä hetkellä II pilarin tukien osuus on Suomessa moniin muihin EU-maihin verrattuna selvästi suurempi ja se koostuu valtaosin hehtaariperusteisesta ympäristötuesta ja luonnonhaittakorvauksesta (LFA). Maa- ja metsätalousvaliokunta pitääkin tärkeänä, että Suomelle tulevaa luonnonhaittakorvauksen hehtaarikohtaista määrää korotetaan siten, että se ottaa nykyistä paremmin huomioon maamme erityisolosuhteet ja niistä aiheutuvat vaikutukset tuotannon kannattavuuteen.

Yhteisen maatalouspolitiikan tukijärjestelmän I pilarin tukia koskevia esityksiä suuri valiokunta pitää hyvänä lähtökohtana jatkotyölle. Asiantuntijakuulemisissa esitetyn arvion mukaan Suomen keskimääräinen tukitaso on lähellä EU:n keskiarvoa, joten suorien tukien tasaisella jäsenvaltioiden välillä komission esittämällä tavalla ei ole Suomelle suurta merkitystä. Tuen tasaamisessa on otettava huomioon jäsenmaiden välillä olevat erot yleisessä kustannustasossa. Valiokunta pitää komission esitystä kuitenkin hyvänä avauksena kohti oikeudenmukaisempaa tukien jakautumista jäsenvaltioiden kesken. Ongelmattomaksi voidaan katsoa myös komission linjaukset siirtymisestä kohti alueellista tasatukimallia jäsenvaltioiden sisällä.

I pilaria koskevien komission esitysten osalta valiokunta toteaa lopuksi, että se suhtautuu valtioneuvoston tapaan alustavan myönteisesti ajatuksiin tilakohtaisesta suorien tukien katosta ja suorien tukien viherryttämisestä. Viherryttämisen osalta uutta byrokratiaa ei kuitenkaan pidä luoda tai hallinnollista taakkaa lisätä. Valiokunta ottaa asiaan yksityiskohtaisemmin kantaa käsitellessään valtioneuvoston selvitystä (E 87/2011 vp) yhteisen maatalouspolitiikan uudistamisesta ja saatuaan tätä selvitystä täydentävän perustuslain 96 §:n mukaisen selvityksen.

Koheesiopolitiikka. Suuri valiokunta tukee alue- ja rakennepolitiikan jatkamista koko EU:n alueella. Rahoituksen painopisteen tulee olla köyhimmillä alueilla sekä vakavista ja pysyvis-

tä olosuhdehaitoista kärsivillä alueilla. Samalla koheesiopolitiikan vaikuttavuutta tulee lisätä keskittymällä rajalliseen määrään prioriteetteja, joiden tulee olla yhdenmukaisia Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden kanssa. Valiokunta painottaa tarvetta entistä tehokkaampaan, tulospereusteisempaan ja johdonmukaisempaan politiikkaan.

Suuri valiokunta toteaa, että koheesiopoliittisen rahoitusratkaisun tulee olla reilu ja oikeudenmukainen kaikkien jäsenmaiden ja alueiden näkökulmasta. Samalla on pyrittävä siihen, että Suomen saama suhteellinen rahoitusosuus säilyy rakennerahastokaudella 2014—2020. Valiokunta toteaa, että syrjäisen sijainnin huomioiminen ja harvaanasuttujen alueiden erityisaseman turvaaminen ovat Suomelle rakennerahastopolitiikan avainkysymyksiä. Pohjois- ja Itä-Suomen sekä muiden Suomen liittymissopimuksen mukaisten alueiden rahoitus on turvattava nykyisen tasoisena. Valiokunta katsoo, että Suomen liittymissopimuksesta ja SEUT 174 artiklaan sisältyvästä pohjoisten harvaan asuttujen alueiden erityisasemasta seuraa, että Suomella on painavia perusteita esittää harvaan asutukseen perustuvan kriteerin nostamista BKT-kriteerin rinnalle tukia jaettaessa.

Suuri valiokunta uudistaa kantansa EU:n itämeristrategian merkityksestä osana koheesiopolitiikkaa (SuVL 13/2010 vp). Valiokunta pitää myös tärkeänä, että EU:n ja Venäjän alueellisen yhteistyön erityispiirteet Suomelle huomioidaan riittävästi. Valiokunta kiinnittää myös huomiota lausunnossaan (SuVL 10/2010 vp) esitettyihin huomioihin alue- ja rakennepoliittisten keinojen käytöstä romanien ja muiden haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien aseman parantamiseksi EU:ssa.

Omat varat. Suuri valiokunta toteaa, että komission kesäkuussa 2011 antamaan rahoituskehysesitykseen sisältyy varsin kunnianhimoisia esityksiä uusien omien varojen luomiseksi. Komissio esittää EU:n talousarvion nykyisen rahoitusjärjestelmän korvaamista uudella järjestelmällä. Ehdotuspaketti sisältää kolme toisiaan täydentävää keskeistä osatekijää, jotka ovat jä-

senvaltioiden rahoitusosuuksien yksinkertaistaminen, uusien omien varojen lajien käyttöönotto sekä korjausjärjestelyjen uudistaminen.

Suuri valiokunta uudistaa lausunnossaan (SuVL 13/2010 vp) esittämänsä arvion siitä, että budjetin rahoitusta on välttämätöntä uudistaa siten, että EU:n talousarvion rahoitusjärjestelmä on mahdollisimman yksinkertainen, läpinäkyvä, tasapuolinen ja oikeudenmukainen. Jäsenmaiden maksuaseman tulisi myös heijastaa paremmin maiden varallisuustasoa ilman yksittäisiä jäsenmaita koskevia poikkeusratkaisuja.

Suuri valiokunta toteaa, että komissio on täydentänyt kesäkuista ehdotuskokonaisuutta antamalla syyskuussa 2011 direktiiviehdotuksen yhteisestä finanssitransaktiojärjestelmästä. Komission ehdotusta omien varojen järjestelmäksi on marraskuussa 2011 täsmennetty myös muilta osin. Sulkematta pois tässä vaiheessa vaihtoehtoja vahvistaa EU:n omia varoja valiokunta toteaa, että se ottaa omia varoja koskeviin esityksiin

kantaa valtioneuvoston perustuslain 96 ja 97 §:iin perustuvien kirjelmien pohjalta. Valiokunta toteaa kuitenkin tässä yhteydessä, että se ei voi yhtyä komission bruttokansantulopohjaisesta maksua koskevaan kritiikkiin, jonka mukaan bruttokansantulopohjainen maksu vie keskustelun liiaksi nettomaksaja/nettosaaja-asetelmaan. Valiokunta arvioi, että bruttokansantulopohjainen maksu on varsin läpinäkyvä ja neutraali maan taloudellisen rakenteen suhteen ja sen vuoksi monelta osin tarkoituksenmukainen tapa rahoittaa EU:n budjettia.

Lausunto

Lausuntonaan suuri valiokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan painottaen Suomen kantojen johdonmukaisuuden vaatimusta.

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Miapetra Kumpula-Natri /sd
vpj. Antti Kaikkonen /kesk
vpj. Annika Lapintie /vas
jäs. Sirkka-Liisa Anttila /kesk
Juho Eerola /ps
Susanna Huovinen /sd
Pietari Jääskeläinen /ps
Riitta Myller /sd
Mauri Pekkarinen /kesk
Tuomo Puumala /kesk
Vesa-Matti Saarakkala /ps
Kimmo Sasi /kok
Anni Sinnemäki /vihr

Jouko Skinnari /sd
Astrid Thors /r
Lenita Toivakka /kok
Tytti Tuppurainen /sd
Sinuhe Wallinheimo /kok
Jan Vapaavuori /kok
Pia Viitanen /sd
Sofia Vikman /kok
Anne-Mari Virolainen /kok
Peter Östman /kd
vjäs. Juha Rehula /kesk
Timo Soini /ps.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Anna Sorto.